

הודעה לתקשורת

אתר: www.cbs.gov.il דוא"ל: info@cbs.gov.il פקס: 02-6521340

ירושלים, כז' באלול התש"ף
16 בספטמבר 2020
295/2020

חשבונות לאומיים: אומדן שני לרבעון השני של שנת 2020 - התוצר המקומי הגולמי ירד ב-29.0% בחישוב שנתי National Accounts: Second Estimate for second Quarter of 2020 - GDP Decreased at Annual Rate of 29.0%

נספח 1: אמידת התמ"ג של הרבעון השני 2020 בתקופת משבר הקורונה

התכווצות המשק ברבעון השני של שנת 2020 נגרמה ממשבר הקורונה ונקיטת הצעדים של הממשלה לבלימת התפשטות הנגיף. צעדים אלו כללו בין היתר: במהלך חודש אפריל את הגבלת מספר העובדים במקום העבודה לעשרה עובדים, או 30% מכלל העובדים למעט מקומות עבודה חיוניים, סגירת מוסדות החינוך וכל מקומות הביילוי והפנאי. בחודש מאי החלו במתן ההקלות ובעקבות זאת בחזרה חלקית לשגרה בכפוף לעמידה בתנאי "התו הסגול". בנוסף לאורך כל התקופה נמשכה מדיניות של הגבלת כניסות ויציאות של תיירים מהמדינה.

הרבעון השני של שנת 2020 לעומת הרבעון הראשון של שנת 2020 (שינוי מנוכה עונתיות בחישוב שנתי¹):

- ירידה של 33.7% בתמ"ג העסקי
- ירידה של 44.3% בהוצאה לצריכה פרטית.
- ירידה של 30.3% בהשקעות בנכסים קבועים.
- ירידה של 27.8% ביצוא הסחורות ושירותים.
- ירידה של 39.5% ביבוא הסחורות והשירותים.
- עלייה של 26.0% בהוצאה לצריכה ציבורית.

לאור המצב והאתגרים באמידת התוצר המקומי הגולמי ומרכיביו בתקופה מיוחדת זו שבה אי הוודאות גדולה מהרגיל, יתכנו עדכונים משמעותיים יותר מהמקובל בפרסומים הבאים. האומדן הבא שיתבסס על נתונים שלמים יותר יתפרסם ב-18.10.2020.

¹ שינויים בחישוב שנתי: $1 - \left(\frac{X_t}{X_{t-1}}\right)^4$, כאשר X היא סדרה רבעונית מנוכת עונתיות במחירי 2015, t הוא הרבעון הנאמד. החישוב נועד להציג את השינוי בין תקופות בקנה מידה אחיד, ברמה שנתי, לצורך ביצוע השוואות.

לתשומת לב הקוראים להודעה זו נוסף לוח 1 ב' המציג את השינויים בתמ"ג וברכיביו יחסית לתקופות המקבילות.

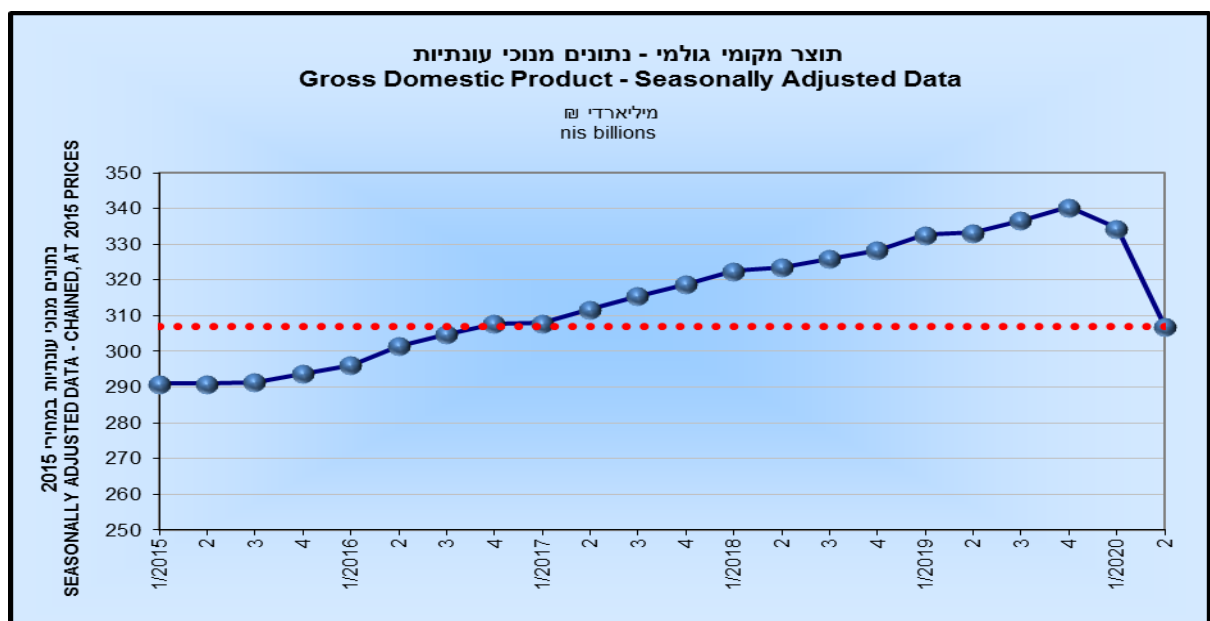
מידע כללי על מדיניות העדכונים

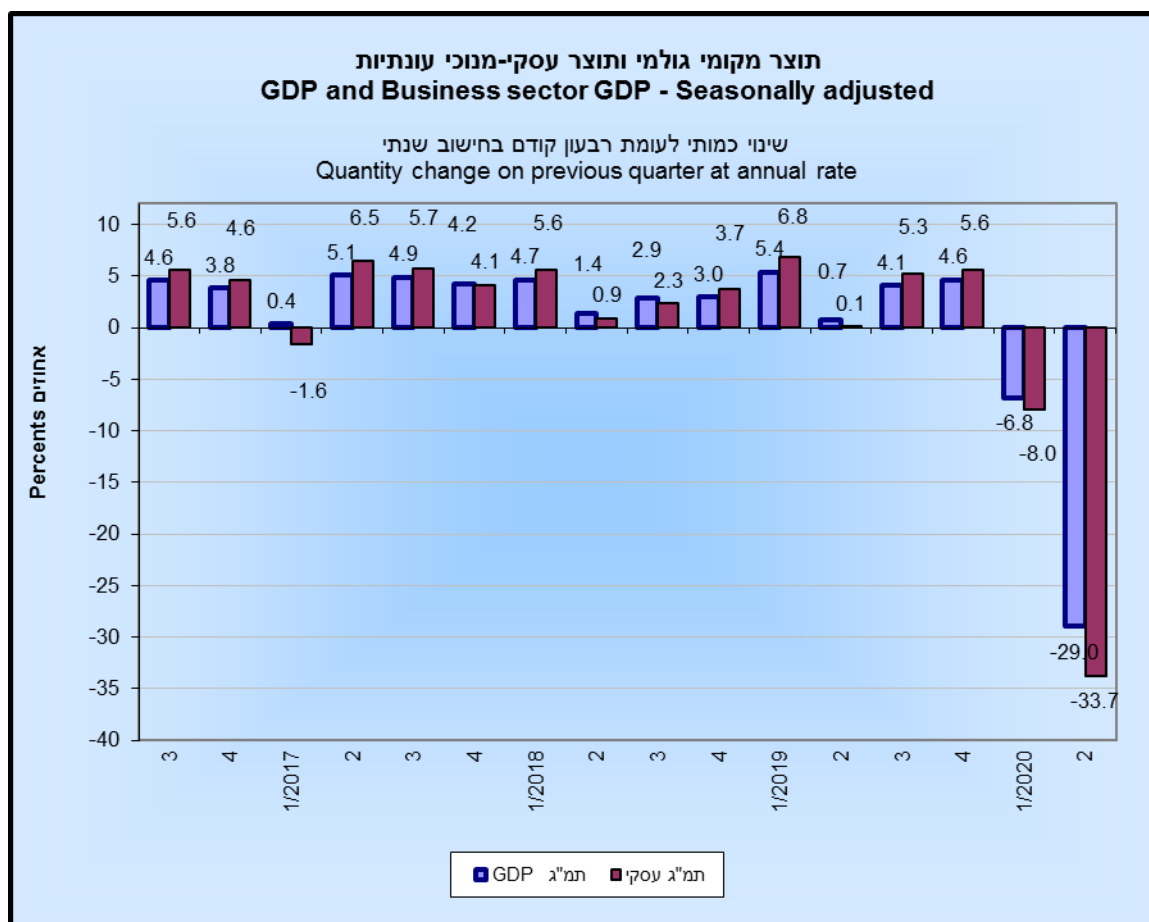
הנתונים מנוכי העונתיות הינם בעלי מהימנות מוגבלת. הניכוי מתבסס על גורמי העונתיות החזויים שחשבו על סמך הנתונים הידועים עד סוף הרבעון הרביעי של שנת 2019, אך לא ברור אם ההשפעה העונתית בשנת 2020 מתנהגת בצורה דומה. נכון לעכשיו, אין מספיק נתונים שמתייחסים לתקופת המשבר המאפשרים לחשב השפעות עונתיות נכונות יותר. חשוב לציין שאופן חישוב הנתונים מנוכי העונתיות על ידי הלמ"ס הינו אחת השיטות שהומלצו ע"י ה OECD והיורסטאט.

המקורות העומדים לרשות המשק (התוצר המקומי הגולמי והיבוא)

התוצר המקומי הגולמי, במחירים קבועים ולאחר ניכוי השפעת העונתיות, ירד ברבעון השני של שנת 2020 ב- 29.0% בחישוב שנתי לעומת הרבעון הקודם (8.2% בחישוב רבעוני) בהמשך לירידה של 6.8% בחישוב שנתי (1.8% בחישוב רבעוני) ברבעון הראשון של שנת 2020. באומדן הראשון של הרבעון השני פורסם באוגוסט) ירידת התוצר ברבע השני של השנה נאמדה ב 28.7%, הרבעונים האחרים לא השתנו.

במחצית הראשונה של השנה שהושפעה רק חלקית ממשבר הקורונה (ההשפעה ניכרת בעיקר החל מחודש מרץ), ירד התוצר המקומי הגולמי ב 10.2% בחישוב שנתי לעומת המחצית הקודמת, לאחר עליה של 3.4% במחצית השנייה של שנת 2019. כך עולה מסיכום האומדנים הראשונים של החשבונות הלאומיים לרבעון השני של שנת 2020.

להלן פירוט נוסף של האומדנים, לאחר ניכוי השפעת העונתיות בחישוב שנתי:

התוצר העסקי – התמ"ג בניכוי תוצר שירותי הדיור ותוצר המגזר הציבורי ירד **ברבעון השני** של שנת 2020 ב-33.7% בחישוב שנתי (9.8% בחישוב רבעוני), לאחר ירידה של 8.0% בחישוב שנתי ברבעון הראשון של שנת 2020.

במחצית הראשונה של השנה ירד התוצר העסקי ב-12.0% בחישוב שנתי לעומת המחצית השנייה של שנת 2019.

יבוא הסחורות והשירותים ירד ברבעון השני של השנה ב-39.5% בחישוב שנתי (11.8% בחישוב רבעוני), לאחר ירידה של 18.6% ברבעון הקודם.

ירידה זו מבטאת ירידה של 71.1% ביבוא השירותים (26.7% בחישוב רבעוני). ירידה חדה זו משקפת גם את עצירת התיירות היוצאת מישראל וגם ירידה משמעותית של יבוא השירותים האחרים שירד ב-22.8% בחישוב שנתי (6.3% בחישוב רבעוני).

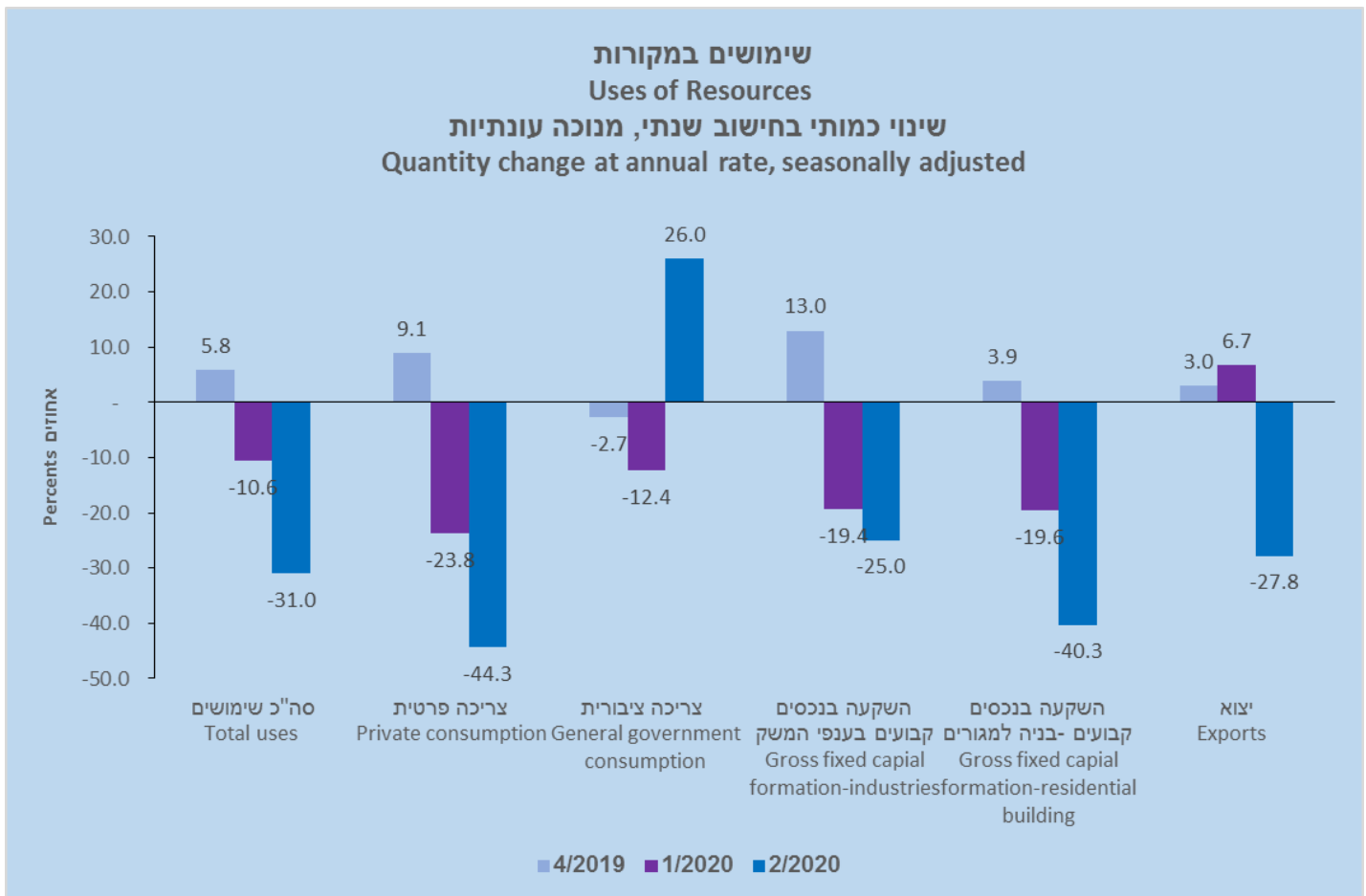
יבוא הסחורות האזרחיות ירד ב-35.9% בחישוב שנתי (10.5% בחישוב רבעוני) כאשר היבוא הביטחוני עלה לאחר ירידה משמעותית ברבעון הראשון של השנה.

יבוא היהלומים ירד ברבעון השני לאחר עלייה חריגה ברבעון הקודם, כך שיבוא הסחורות והשירותים למעט יבוא ביטחוני, אוניות, מטוסים ויהלומים ירד ברבעון השני של 2020 ב-34.0% בחישוב שנתי (9.9% בחישוב רבעוני).

במחצית הראשונה של השנה ירד יבוא הסחורות והשירותים ב-18.9% בחישוב שנתי.

סך המקורות שעמדו לרשות המשק מתוצר מקומי ומיבוא ירד ב-31.0% בחישוב שנתי (8.9% בחישוב רבעוני), בהמשך לירידה של 10.6% ברבעון הקודם.

השימושים במקורות (ההוצאות לצריכה, להשקעה וליצוא)

ההוצאה לצריכה פרטית

ההוצאה לצריכה פרטית שנפגעה בצורה משמעותית ביותר ממשבר הקורונה ירדה ב-44.3% ברבעון השני של שנת 2020 בחישוב שנתי (13.6% בחישוב רבעוני), בהמשך לירידה של 23.8% בחישוב שנתי (6.6% בחישוב רבעוני).

רבעוני) ברבעון הראשון, כך שבמחצית הראשונה של שנת 2020 ירדה הצריכה הפרטית ב 22.5% בחישוב שנתי (12.0% בחישוב מחציתי) לעומת המחצית השנייה של שנת 2019.

הצריכה הפרטית לנפש ירדה ב- 45.2% בחישוב שנתי (14.0% בחישוב רבעוני).

הירידה בהוצאה לצריכה הפרטית לנפש ברבעון השני של 2020 משקפת ירידה של 45.1% בחישוב שנתי (13.9% בחישוב רבעוני) בצריכה **פרטית שוטפת לנפש** (ההוצאות למזון, משקאות וטבק, לשירותים אישיים, לדיור, לדלק וחשמל לאחזקת בית, ולמוצרי תעשייה לצריכה שוטפת):

ההוצאה לצריכת השירותים השונים לנפש נפגעה משמעותית מהסגר והגבלות הריחוק החברתי שנכפו בתקופה זו. צריכת השירותים ירדה ב-79.7% בחישוב שנתי (32.9% בחישוב רבעוני), כאשר השפעות משמעותיות במיוחד היו הירידות בשירותי ההובלה (הן בארץ והן בטיסות לחו"ל), בשירותי האירוח ובשירותי התרבות והפנאי והבריאות.

ההוצאה לצריכת מזון משקאות וטבק לנפש ירדה ב 9.7% ברבעון השני של שנת 2020 בחישוב שנתי.

ההוצאה למוצרים בני-קיימה למחצה לנפש (ההוצאה על הלבשה והנעלה, טקסטיל לבית, כלי עבודה ובית קטנים חשמליים, מוצרי בידור ופנאי וחפצים אישיים) ירדה ברבעון השני של 2020 ב-55.7% בחישוב שנתי (18.4% בחישוב רבעוני) כאשר ההוצאה על הלבשה והנהלה ירדה ב-57.1% (19.1% בחישוב רבעוני).

ההוצאה למוצרים בני-קיימה לנפש ירדה ב-47.9% בחישוב שנתי (15.0% בחישוב רבעוני). ההוצאות לכלי רכב לשימוש פרטי ירדו ב-84.9% בחישוב שנתי (37.7% בחישוב רבעוני), בהמשך לירידה דומה ברבעון הקודם, אך ברבעון הראשון של השנה הירידה ברכישת מכוניות נוסעים נגרמה מהקדמת הקניות לרבעון הרביעי בשל שינוי במדיניות המיסוי.

ההוצאות לריהוט ולתכשיטים ירדו ב-56.4% בחישוב שנתי (18.7% בחישוב רבעוני).

ההוצאה לרכישת ציוד משק הבית כגון: מקררים, מכוונת כביסה, מזגנים עלתה ב-47.8% בחישוב שנתי (10.3% בחישוב רבעוני).

ההוצאה לצריכה ציבורית

ההוצאה לצריכה ציבורית עלתה ב-26.0% בחישוב שנתי (5.9% בחישוב רבעוני) ברבעון השני של שנת 2020. ההוצאה לצריכה ציבורית ללא יבוא בטחוני עלתה ב-15.1%.

במחצית הראשונה של השנה ירדה הצריכה הציבורית ב 1.4% בחישוב שנתי לעומת המחצית הקודמת.

ההוצאה לצריכה האזרחית עלתה ב-9.3%, כאשר הקניות נטו עלו ב 81.1% בחישוב שנתי (16.0% בחישוב רבעוני) ומשקפת בין היתר את ההוצאות החריגות של הממשלה עבור הצטיידות רפואית. התמורה לשכירים (שמשקפת את שעות העבודה בפועל) וכלולה בהוצאה לצריכה האזרחית ירדה ב-33.5% בחישוב שנתי (9.7% בחישוב רבעוני) בעקבות החופשה החריגה שאליה הוצאו העובדים במהלך חודש אפריל.

ההוצאה לצריכה ביטחונית עלתה ב-144.6% בחישוב שנתי (25.1% בחישוב רבעוני) ברבעון השני לאחר ירידה של 22.9% בחישוב שנתי ברבעון הראשון של שנת 2020. העלייה משקפת עלייה בקניות הן המקומיות והן מיבוא. כאשר, התמורה לשכירים שלא נפגעה כתוצאה ממשבר הקורונה עלתה בשיעור של 18.6% (משקפת הוצאות שכר הן של חיילים והן הוצאות על מילואים).

ההשקעה בנכסים קבועים

ההשקעה בנכסים קבועים (ההשקעה בבתי מגורים והשקעות ענפי המשק בבנייה, בציוד וכלי תחבורה) ירדה ברבעון הראשון של 2020 ב-30.3% בחישוב שנתי (8.6% בחישוב רבעוני), בהמשך לירידה של 19.9% ברבעון הקודם.

במחצית הראשונה של שנת 2020 ירדה ההשקעה בנכסים קבועים ב-15.9% בחישוב שנתי לעומת המחצית השנייה של שנת 2019.

כתוצאה ממשבר ברבעון השני של השנה חלה ירידה בשעות העבודה בענף הבינוי שגרמה לירידה משמעותית בהשקעות בבניה:

ההשקעות בבניה למגורים ירדו ב-40.3% בחישוב שנתי (12.1% בחישוב רבעוני).

ההשקעות בבניה לא למגורים ירדו ב-6.7% בלבד כאשר ההשקעה **במבנים שלא למגורים** ירדה אבל **ההשקעה בתשתיות** במשק עלתה בצורה משמעותית בעקבות החלטה על האצת קצב העבודה בפרויקטים לאומיים.

ההשקעות **ברכישת כלי תחבורה יבשתיים** ירדו ב-93.4% בחישוב שנתי (49.4% בחישוב רבעוני) בהמשך לירידה ברבעון הראשון של השנה (אך כאמור, בניגוד לרבעון הראשון הירידה אינה קשורה לשינוי במדיניות המיסים).

ההשקעות **במכונות וציוד אחר** (לא כולל ציוד ICT - ציוד ענפי טכנולוגיות המידע והתקשורת) ירדה ב-0.7% בחישוב שנתי כאשר ההשקעות בענפי ה-ICT עלו ב-49.7% בחישוב שנתי (10.6% בחישוב רבעוני). ההשקעה **במוצרי קניין רוחני** ירדה ב-14.7% בחישוב שנתי.

יצוא הסחורות והשירותים

יצוא הסחורות והשירותים (למעט יהלומים וחברות הזנק) ירד ברבעון השני של 2020 ב-28.5% בחישוב שנתי (8.1% בחישוב רבעוני), לאחר עלייה של 13.4% בחישוב שנתי ברבעון הקודם. **במחצית הראשונה** של השנה ירד **יצוא הסחורות והשירותים (למעט יהלומים וחברות הזנק)** ב-0.7% בחישוב שנתי לעומת המחצית הקודמת.

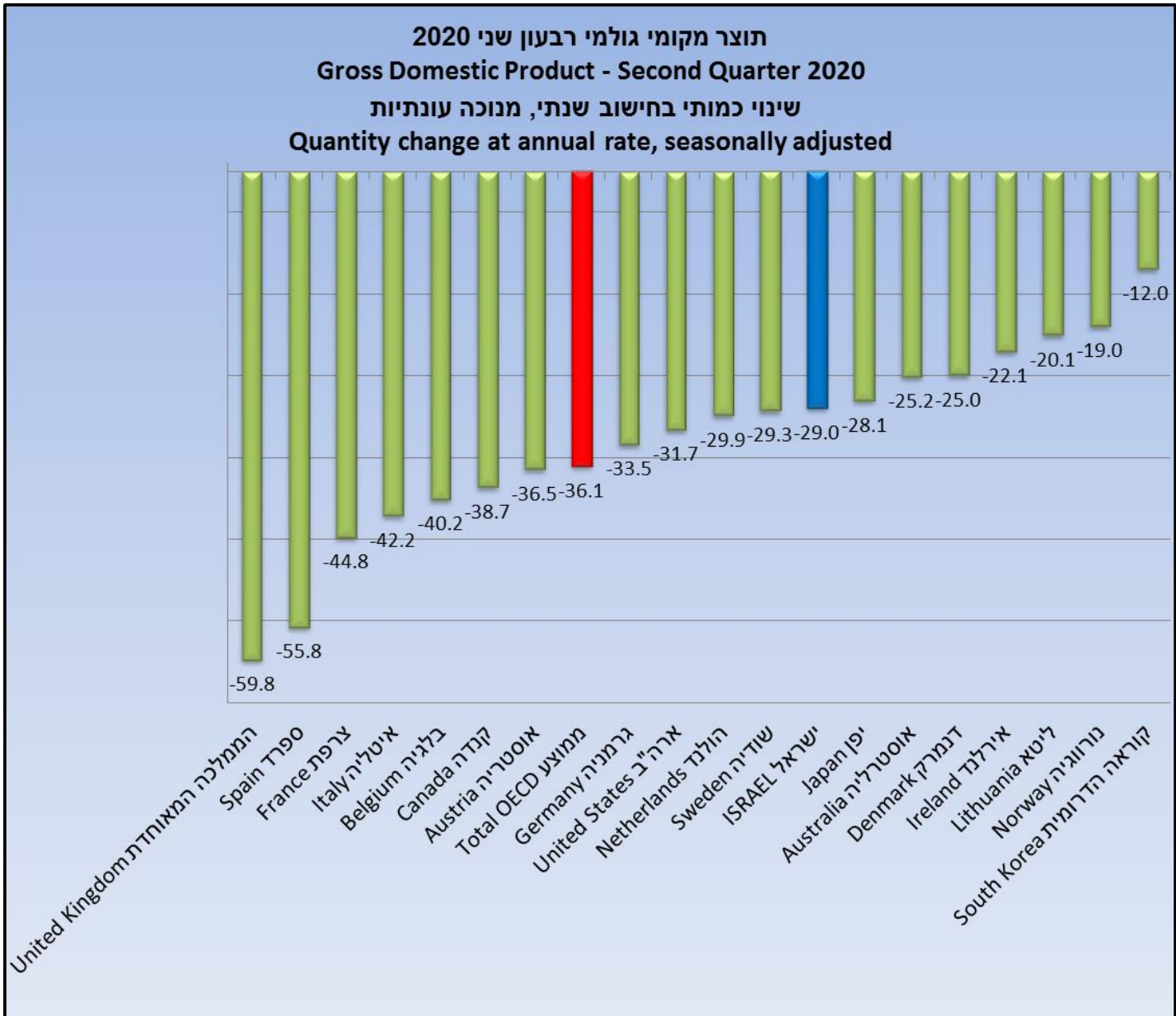
יצוא השירותים ירד ב-27.4% בחישוב שנתי (7.7% בחישוב רבעוני) ומשקף את הפסקת יצוא שירותי התיירות שנגרמה בשל משבר הקורונה. לעומת זאת, יצוא השירותים האחרים (כולל יצוא שירותי תוכנה, תחבורה ותקשורת וכד') עלה ב-4.9% בחישוב שנתי.

ירידה משמעותית נרשמה גם ביצוא הסחורות ברבעון השני של 2020, כאשר חלה ירידה של 30.4% בחישוב שנתי (8.7% בחישוב רבעוני) ביצוא התעשייה למעט יהלומים. בנוסף, חלה ירידה גם ביצוא היהלומים וביצוא חברות ההזנק, כך שסך כל יצוא הסחורות והשירותים ירד ב-27.8% בחישוב שנתי (7.8% בחשוב רבעוני) ברבעון השני של שנת 2020.

השוואה בין-לאומית

משבר הקורונה הינו משבר בינלאומי שהשפיע על הכלכלה העולמית וגרם לירידות חדות של התמ"ג ברבעון השני במדינות השונות. מידת השפעתו תלויה בין היתר במועד שבו הטילו הממשלות את ההגבלות וקצב החזרה לשגרה של המשק.

להלן נתונים על שיעור השינוי בתמ"ג **בחישוב שנתי** ברבעון השני של שנת 2020 במדינות שונות:

מקור: OECD, נכון ל 14.9.2020

נספח 1: אמידת התמ"ג של הרבעון השני 2020 בתקופת משבר הקורונה

מגפת הקורונה שהתפשטה בישראל העמידה אתגרים רבים על אופן חישוב אומדני החשבונות הלאומיים ומדידת התוצר המקומי הגולמי ומרכיביו במשק.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה השקיעה מאמצים רבים כולל בחינת ההנחיות הבין-לאומיות בנושא והתאמתן לישראל כדי להבטיח שאומדנים ראשוניים אלו המתייחסים לרבעון השני של 2020 יהיו מהימנים ככל שניתן. יחד עם זאת, תיתכן השפעה של המצב על איכות הנתונים, דבר שיכול לגרום לעדכונים גדולים יותר מהרגיל באומדנים הבאים.

בעוד שברבעון הראשון הפגיעה ביצור השפיעה בעיקר על חודש מרץ, הרבעון השני כולו נפגע מהמשבר, כאשר הפגיעה הגדולה ביותר חלה בחודש אפריל שבו הוגבל מספר העובדים במקום העבודה לעשרה עובדים או 30% מכלל העובדים למעט מקומות עבודה חיוניים, ומוסדות החינוך וכל מקומות הבילוי והפנאי היו סגורים. מחודש מאי החלו במתן ההקלות ובעקבות זו חזרה חלקית לשגרה בכפוף לעמידה בתנאי " התו הסגול".

חישוב התמ"ג מצד ההוצאה של הגורמים השונים במשק כפי שמפורסם בהודעה זו משקף את ההוצאה הסופית של המשק, כלומר כולל את ההוצאה על צריכה פרטית, צריכה ציבורית, ההשקעה הגולמית והיצוא נטו (יצוא בניכוי היבוא) .

התמ"ג של המגזר העסקי אינו כולל את תוצר המגזר הציבורי ותוצר שירותי הדיור.

העברות הממשלתיות (מענקים, תמיכות, תשלומי ביטוח לאומי ועוד) אינן כלולות ברכיבי התוצר ואינן משפיעות עליו בצורה ישירה.

ככלל האומדנים הראשוניים של כל רבעון מבוססים על נתונים חלקיים וכוללים תחזיות עבור הנתונים החסרים (בעיקר נתונים עבור החודש האחרון כמו נתוני הפדיון על פי הדיווחים למע"מ ונתוני סקר מדדי תעשייה). עקב המצב החריג ששהה בו המשק הן ברבעון זה והן ברבעון הראשון של שנת 2020 לא תמיד ניתן היה לעשות שימוש בשיטות הרגילות כדי לאמוד את הנתונים החסרים. באומדן זה נעשה שימוש בנתונים שלמים יותר מאשר באומדנים הרגילים אך נתונים אלו הינם פחות מהימנים.

חישוב האומדנים במקרים שבהם היו נתונים שעדיין חסרים או שמידת מהימנותם הייתה נמוכה - נשען על נתונים ממקורות אחרים כמו סקר כוח אדם, רכישות בכרטיסי אשראי, פדיון של רשתות שיווק וסקרי בזק שנערכו לבחינת מצב העסקים במהלך משבר הקורונה.

ניכוי העונתיות –

הנתונים מנוכי העונתיות הינם בעלי מהימנות מוגבלת. הניכוי מתבסס על גורמי העונתיות החזויים שחושבו על סמך הנתונים הידועים עד סוף הרבעון הרביעי של שנת 2019, אך לא ברור אם ההשפעה העונתית בשנת 2020 מתנהגת בצורה דומה. נכון לעכשיו, אין מספיק נתונים שמתייחסים לתקופת המשבר המאפשרים לחשב

השפעות עונתיות נכונות יותר. חשוב לציין שאופן חישוב הנתונים מנוכי העונתיות על ידי הלמ"ס הינו אחת השיטות שהומלצו ע"י ה OECD והיורסטאט.

נכון לעכשיו אין מספיק נתונים שמתייחסים לתקופת המשבר כדי לחשב השפעות עונתיות נכונות.

בשל החריגות היחסית של נתוני הרבעונים הראשון והשני של 2020 בהשוואה לשנים הקודמות, שימוש בשיטת ניכוי העונתיות שהייתה נהוגה בתקופות הקדמות אינה מתאימה בתקופה זו.

שיטת ניכוי העונתיות תבחן מחדש באומדנים הבאים בהתאם למידע החדש שיתקבל.

הצריכה הציבורית- הצריכה הציבורית כוללת תמורה לשכירים, קניית נטו של סחורות ושירותים, מיסים אחרים על הייצור ובלאי על הנכסים הקבועים.

התמורה לשכירים במחירים קבועים מחושבת בהתאם לסך שעות העבודה למעשה במגזר הציבורי, כלומר ההיעדרות מעבודה של עובדי המדינה במהלך חודש מרץ גרמה לירידה כמותית בשכר (שכר במחירים קבועים) ועל ידי כך תרמה לירידה בצריכה הציבורית. יחד עם זאת הערך של התמורה לשכירים במחירים השוטפים הושפע באופן חלקי בלבד, כלומר רק כתוצאה מאי תשלום של מרכיבי השכר שלהם יש קשר ישיר לנוכחות בעבודה (כגון פרמיות, שעות נוספות, החזר נסיעות ועוד). כתוצאה מהעובדה ששעות העבודה בפועל ירדו והשכר נפגע בצורה מצומצמת, המחיר הנגזר של התמורה לשכירים עלה.

השקעות בנכסים קבועים- אומדן ההשקעות בבניית מבנים מבוסס על נתוני התחלות וגמר של המבנים תוך חלוקה קבועה של קצב התקדמות הבניה בין הרבעים.

בתקופת המשבר עלה הצורך לתת ביטוי לירידה בפעילות בענף זה, לצורך כך נעשה שימוש בנתוני השינוי בתעסוקה בענפים המתאימים הן ברבעון הראשון והן ברבעון השני.